

36-ik sz. Szeptember 3. 1865.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap **szekesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1865.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Ifj. Bartal György.“ — „Jósika Miklós halálára,“ (költ.) *Medgyes Lajostól.* — „Pöriratok“ (elbeszélés) *Kaszár Emiltől.* — „Hajkereskedők Thüringiában,“ közli: *Szabó Aurél.* — „Visszatekintés a zenede ünnepélyeire.“ *Reményi Károlytól.* — „Magyar alföldi népszokások,“ *Török Károlytól.* — „Levél Jerseyből,“ *Irányi Dánieltől.* — „Egy hét története,“ *Vadnai Károlytól.* — Ujdonságok. — Le-

velezések. — Vegyes közlemények. — Irodalom. — Zene-művek. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „Ifj. Bartal György,“ rajz. *Rohn.* — „Liszt „Sz. Erzsébet oratoriumá“-nak előadása a redoute-teremben aug. 15-én,“ rajz. *Haske.* — „A nagy dalárünnepély a városligetben, aug. 20-án,“ rajz. *Keleti Gusztáv.* — Képtalány.

Levelezések.

Pozsony, aug. 29. (*A magyar orvosok és természetvizsgálók gyűlése. Ismerkedési estély és fáklyásmenet. Az első közgyűlés.*) Pozsony néhány nap óta ünnepi szintet öltött. A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésére az ország minden részéből nagy számmal sereglettek össze a tagok ide, és sok hírneves idegen, különösen bécsi tudós van jelen. A város és lakossága mindent elkövet, hogy vendégeit kitüntetéssel és valódi magyar vendégszeretettel fogadhassa. Vasárnap este 6 óra-
kor a már itt levő tudósok a Pálffy-palotában gyűltek össze, s testületileg tisztelkedtek az ideai gyűlés elnökénél, a tiszteletreméltó agg hazafi, gróf Zichy Károlynál. Esti 8 óra-
kor tartatott meg az ismerkedési estély a teljesen kivilágított és virágokkal földiszított primási palotában, a hol míg a termet a tudomány férfiai töltötték be, a karzaton Pozsony szép és lelkes hölgyei foglaltak helyet. Kilenc óra-
kor érkezett meg a dalárda, s egy katonai zenekar, a pozsonyi polgárok nagy fáklyásmenetének élén és roppant néptömegetől kísérvé. A palota előtti tér ekkor oly látvány nyújtott, milyenek a pompához és fényhez szokott királyi város sem volt már régóta tanuja.

Az első közgyűlés tegnap d. e. 1/2 10 óra-
kor nyitotta meg a gyűlést és meleg szavakkal üdvözölte a jelenlevőket. Főlemlítvén, hogy a bécsi egyetem nemrég századévi, Pesten a zenede csak a mult napokban huszonöt évi fennállását ünnepelte meg, emlékeztetett arra, hogy a magyar orvosok és természetvizsgálók vándortársulata is most ünnepli huszonöt évi fönállását. A nagy emlékeztető *Bene Ferenc* és az idén elhunyt *Bugát Pál* léptették életbe e társulatot, mely most XI-ik nagy gyűlését tartja; stb. Ez éljenekkel fogadott beszéd után *b. Mednyánszky* pozsonyi természettud. társulat nevében üdvözölte a gyűlést. Majd a m. akadémia, a bécsi egyetem, nemz. muzeum, erdélyi

muzeum, természettudományi társulat, s több gazdasági egylet, stb. üdvözlő iratai olvastattak föl, melyben az illetők azt is tudatták, hogy kiket küldtek képviselőikül.

Ezután a tavaly kitzított pályakérdések, s különféle indítványok kerültek szőnyegre, mit az ugynevezett diszeladások sora követett. Először *Korányi Frigyes* egyetemi magántanár értekezett az idegességről, s annak befolyásáról az egyes emberre és társadalomra; utána *Hideghéty Antal* ur a mezőgazdaság és a természettudományok közti viszonyt fejtegette. Nagy tetszésre talált *Hauer F.* bányatanácsos előadása, ki német nyelven a bir. földtani intézet Magyarországról fölvett térképeit magyarázta meg, s végül kiemelte hazánk lakóinak a tudományos törekvések iránt tanusított rokonszenvét. *Balassa János* alelnök 100 aranyat bocsátott a közgyűlés rendelkezése alá, melylyel a következő három év alatt megjelenő legjobb magyar munkát kívánja jutalmazni; e nyilatkozatot zajos éljenekkel fogadták. Érdekes volt dr. *Arányi* előadása a vajda-hunyadi várról, melynek famintáját is bemutatta. Még *Kubinyi F.* értekezett az agyagról, s a gyűlésnek 2 óra tájt vége lön.

A redouteremből mindnyájan a herceg-soron levő katonai lovardába mentek, hol a Pozsony város polgárai által rendezett 600 terítékű diszebéd várta a kifáradt természetbuvárokat. A karzat egy részét szép hölgyek lepték el, míg a másik részen egy jó cigánybanda helyezkedett el. Az ebéd alatt egymást érték a lelkes felköszöntések, s csak 5 óra után kezdettek a vendégek oszlani.

Ma az egyes szakosztályok ülései kezdődtek meg; a holnapi napot a dévényi kirándulás veszi igénybe. A tagok száma ma már 530-ra megy.

A jövő évi gyűlésre négy város hívta meg a természetvizsgálókat: *Nagy-Várad, Győr, Mármaros-Sziget* és *Rimaszombat*. A választás a zárgyűlésen fog megtörténni. **H.**

Vegyes közlemények.

* (*A suezai csatorna zsilipjei*) m. hó 15-én nyitattak meg, s egy szénnel megrakott hajó volt az első, mely a közép-tengerről átevezett a vörös tengerbe. Egy londoni lap azt hiszi, hogy e hajó utolsó is, vagy legfeljebb utolsó előtti lesz.

* (*Garibaldi*) az „Il Movimento“ szerkesztőjéhez következő levelet intézett: „*Caprera*, aug. 4. Kedves Barilli! Szíveskedjék ön köztudomásra hozni, hogy — nem szeretem a látogatásokat.“

* (*Nápoly volt királyát*) II. Ferencet, mindinkább elhagyja az a néhány hive is, kik az ország

nélküli fölséget követték. A nápolyi főnemesség közül legujabban hatan már visszatértek előbbi lakhelyeikre, s többé nem szándékoznak elhagyni.

— (*Politikai orgyilkosság.*) Velencében dr. *Essel* udinei orsz. törvényszéki tanácsost, midőn aug. 20-án este 8 óra tájban lakására akart menni, a katonai kávéház közelében egy férfi megtámadta s három szurást ejtett rajta. Kiáltására többen elősiettek s a katonai kórházba szállították, hol másnap meghalt. Mivel a meggyilkolt egy politikai pör elővizsgálataival volt megbizva, politikai gyilkosságot gya-



Első évi folyam.

36. szám.

Szeptember 3. 1865.

Ifj. Bartal György.

Az 1861-diki országgyűlésen, midőn a nemzet több mint egy évtizedi hallgatás után először szólalhatott meg ismét, örömmel látta mindenki, hogy

a tapasztalatok iskolájában még gyarapodott és a közbecsülésben emelkedett régi vezérek mellett nagy reményekre jogosító fiatalabb erők is jelentek meg a küzd-téren, a kik, míg a közélet sorompói zárva voltak, csendes magányukban készültek előre a bizton várt jobb napokra. Az ekkor föl-tünt parlamenti te-hetségek közül Bar-tal Györgyöt, mind-járt föllépése után, méltán a legelső-k sorába számították; nem ok nélkül te-kinthető tehát fon-tos nyereségnek a mostani magyar

kormányra nézve, hogy Bartal tettleges közreműködését sikerült maga részére biztosítani.

Ifj. Bartal György, a nagyhirű történettudós és ritkabecsi magyar közjogi munkáiról ismert id.

Bartal György fia, 1820. szept. 22-én Pozsony-megyében született. Tanulmányait a bécsi Therezia-numban végezvén, 1842-ben, s így huszonkét éves-

korában, lépett köz-pályára Tolname-gyében, mint tiszte-letbeli aljegyző, s ezen minőségben rö-vid idő alatt annyi-ra kitünteté mind éles eszét, mind ala-pos készülségét, hogy a következő tisz-tujítás alkalm-a-kor főjegyzővé vá-lasztatott meg, s mint ilyen a köz-igazgatásban, tör-vénykezésben, de különösen az urbéri ügyek rendezésé-ben nagy tevékeny-séget fejtett ki. A politikai téren min-dig hazafias és sza-badelvű irány elő-harcosa volt, állha-tatosan a derék Be-zerédj István ol-



Ifj. Bartal György.

dala mellett küzdvén.

1848-ban Tolnamegye pinchehelyi választó-kerülete az ifju, de már széles körben kedvezőleg ismert Bartal Györgyöt választotta meg országgyü-

lési képviselőjeül. Ez országgyűlésben mindvégig buzgón részt vett, s Szemere Bertalan miniszteriumában a pénzügyi osztály főnökséget vállalta el.

A világosi katastropha után ő is azon számosak sorsában részesült, kik egyéni szabadságukat elvesztették. Két hónapi fogság után azonban Bartal szabadon bocsátott, s a bekövetkezett években teljes visszavonultságban élt tolnamegyei birtokán, szellemdús neje, Percel Mór testvérének oldala mellett, kivel 1852-ben lépett házasságra. Tanulmányai mellett gazdaságára fordított kiváló gondot, s faddi birtoka példányszerűleg van berendezve. Megemlendőnek tartjuk azt is, hogy ez időben néhány jelentékeny irodalmi dolgozata látott napvilágot; többek közt Bezerédj Istvánról hűn jellemző életrajzot közölt a Csengery „Magyar álmalférfiak és szónokok könyvé”-ben.

1861-ben az alkotmányos élet korlátai megnyilván, Bartal ismét előlépett, tevékeny részt vett Tolnamegye megalakításában, s tisztválasztáskor nagy szótöbbséggel megválasztott első alispánná, majd előbbi választó-kerületében országgyűlési képviselővé.

Ezen országgyűlésben a fölrati pártnak egyik legteretározottabb és legkitünőbb tagja volt, s a sok jeles szónok közt remekül kidolgozott és rendkívül szónoki erővel előadott beszéddel lepte meg a képviselő-házat s hallgató közönséget.

Legujabban a magyar kir. helytartótanács első elnökhelyettese lett. Hazafias jelleme és fényes tehetsége bizonyára nevezetes szerepet jelölnek még; ki számára közéletünk jövőjében.

J ó s i k a M i k l ó s h a l á l á r a .

Márc. 4. 1867.

Nem halhatál meg a hazában,
Melyet oly hévvel szeretél ;
Idegen föld takarja hantod,
Ott némult el dallamos ajkod
S borult rád a gyász-szemfedél.
Nem halhatál meg a hazában !

Fölkelnek érted a nagy árnyak :
Mátyás, Nagy Lajos árnyai,
Bethlen, Kemény, Rákócy s többek,
Kik általad dicsőítve lettek, —
Szent poraid megáldani.
Fölkelnek érted a nagy árnyak !

Nyugtalanul keresik sírod
— S nem vezet hozzá semmi út ! —
Hogy mit ott fenn fontak részredre,
Zokogva tűzhessék kövedre
Az örökfényü koszorút.
Nyugtalanul keresik sírod !

Fel-felzavarnak újfelenként
S „hol van Jósika ?“ kérdezik.
„Sírját nem leljük a hazában,
Emlékén csak a néma gyász van
S hantján senki sem könyezik.“
Fel-fel zavarnak újfelenként !

Oh, ez a föld fedhet csak téged,
Melyért mindent feláldozál ;
Melyért mint a fáklya elégett
Tiszta világu, nemes élted,
S melyben dicső s tisztelt valál.
Oh, ez a föld fedhet csak téged !

Élők, holtak visszakivánnak ;
A bérces Erdély felzokog ;
Szurdok — ő s fészked szent magánya,
Hol fejlődött hirneved szárnya,
Őrizheti méltán porod.
Élők, holtak visszakivánnak !

Medgyes Lajos.

A p ö r i r a t o k .

Elbeszélés.

Kazár Emittől.

A főváros ügyesbajos emberei előtt nagyon jól ismert név a Csehi Márton uré. Könnyen föl lehet tenni, hogy ismerik az egész országban is, miután majd minden lapban és majd minden héten ott lehet olvasni a lapok hirdetései rovatában szembeötlő nagy betűkkel, ilyen forma rövid hirdetést: „Csehi Márton, köz- és váltóügyvéd irodája a bálvány utcában a . . -ik szám alatt létezik. Egész

nap otthon található. Jelszava: „fiat justitia, aut percat mundus!“

Csehi Márton köz- és váltóügyvéd, mint ez látogatójegyén, könyvein s lakásánál a kapu alatt (itt aranyos betűkkel, az emelet és szobaszám megnevezésével együtt) föl van írva.

A bálványutcai irodában, a kapu alatt följegyzett szám alatt egy véghetetlen nyájas, körülbelül

50 évü ember fogadja a látogatókat, kinek egész alakja és minden vonása a jóllét árulója. Elhizott és derült; elhizott, mint a kaktuszevél és derült, mint egy tiszta őszi reggel. Igen választékosan van öltözve, s ép ily választékosan van butorozva az elfogadó terem is. Valamint Csehi urat nem találta még senki pongyolában, úgy a terem is mindig a legnagyobb rendet és tisztaságot mutatta, történt légyen a látogatás a nap bármelyik órájában.

Csehi urnál minden ügyesbajos ember előzőkeny fogadtatásban részesült, s egy pipa finom dohány, egy csipet burnót mindenkinek föl lett ajánlva: arra pedig nem volt eset, hogy Csehi ur meg nem nyugtatott volna valakit, hogy tökéletesen igazza van és pörét megfogja nyerni.

Ó népszerű és tekintélyes ügyvéd volt, a ki főkép az utóbbi időkben sok igen fontos pörben ügyvédeskedett, s a legtöbbször minden tekintetben fényes eredménnyel. Hire meg volt alapítva.

A reggeli hivatalos órák egyikén fényes hintó állott meg a hálványutcai iroda előtt, egy körülbelül 40 éves ember szállt ki belőle, és botjára támaszkodva lassan lépdelt föl a lépcsőkön, s a folyóson addig ment, hol egy ajtóra Csehi ur neve volt kiszegve egy palakó tábla fölél.

Az előszobában egy inas ácsorgott, ki vadgalamszin nadrágában, fekete mellényében, vörös kabátjában és villogó fekete szemével nagyon hasonlított egy pirókhhoz. Ez elvette az érkezőtől botját és kalapját, s alázatos meghajtással tárta ki előtte a kétszárnyu fehér ajtót. Ily fogadtatásban részesült mindenki már az előszobában. Ha az inas elmulasztotta az alázatos meghajtást, kötelesség mulasztás terhelhetette lelkét, mert ez meg volt neki parancsolva.

Csehi ur ott volt az elfogadó teremben, fekete öltönyben, nagy gonddal kötött nyakkendővel, mintha csak estélyre készült volna. A látogató elé sietett, tiszteletteljesen meghajtotta magát, azután egy támlásszéket gördített a terem közepére, szemközt egy másikkal, kezének lendítésével és egy nyájas tekintettel ülésel kínálta meg vendégét, ki mielőtt leült volna, bemutatta magát.

— Én Zágonyi Gerő vagyok.

A kellemes modoru ügyvéd meghajtotta magát s a tiszteletet igen érthetőleg kifejező tekintettel mondá:

— Van szerencsém ismerni e jeles nevet.

Azután ő is helyet foglalt a szemközti székből.

— Ön bizonyára gondolni fogja Csehi ur, mily ok lehet, mely ide hozott.

Csehi ur el nem fejtette volna meghajtani magát, s miután így tön, gyürüivel kezdett játszani.

— Én egy igen bonyolult és fontos ügyet akarok az ön kezei közé letenni, melytől vagyonom függ.

— Méltóságod bizalma igen lekötölező.

— Nekünk csak védelmi helyzetbe kell tenni magunkat, mint alpereseknek, és mit sem engedni.

— Nincs a világon könnyebb, mint az igazságot védelmezni, — válaszolt kenetteljes hangon Csehi ur.

— Öcsém nagy követelésekkel állt elő, osztályrészét követeli rajtam, melyet tudtommal már kikapott, midőn Berlinben tartózkodott és pazarul költekezett. Atyám sokat költött reá, kifizette adósságait mindig. Én atyám mellett éltem, s alig költöttem többet, mint a mennyi elkerülhetlenül szükséges volt, s mennyit később családom eltartása igényelt. Örökségemet nem óhajtottam kikapni, miután nőm hozománya megmentett minden anyagi gondtól. Öcsém osztályrészét pedig atyám nem akarata szívesen kiadni, miután pazarló volt, és tartott tőle, hogy tönkre jut. Én azt hiszem, atyámat más gondolat is tartotta vissza. A boldogult nem egyszer mondta, hogy Dezső már csaknem annyit kapott, mennyit én fogok kapni. Magam is úgy sejtettem, hogy örökségének nagy részét már elköltötte. Fájdalom, sejtelmem igaz volt. Atyánk halála után, midőn ügyünket átvizsgáltam, tudtam meg, hogy nem vagyunk oly gazdagok, mint gondoltam; birtokainkat sok adósság terhelte, melyeket atyám öcsém kisegítésére vett föl. Mennyire kiszámíthattam, öcsém csaknem egészen kikapta osztályrészét, s a mi maradt, az enyim volt. Atyám titkára határozottan erősíti, hogy a boldogult több ízben úgy nyilatkozott, hogy Dezső elköltötte már örökségét. Atyám azonban nem jegyezte föl, mennyit küldött számára és végrendelet nélkül hirtelen hunyt el. Mindazáltal halála után 30,000 ftot adtam át Dezsőnek, kijelentve, hogy a többi osztályrészemnek tekintem. Ez időben történt, hogy nőm szüleit családunk jó hireért a bukás örvényéből ki kellett ragadnom, mely osztályrészemnek majd harmadát emésztette föl. Nemsokára öcsém követeléssel állt elő, és osztóaszt sűrgetett, melyet visszautasítottam. Ő dacosan követelte osztályrészét, s a törvényes uthoz folyamodott. Zágonyi Dezső ellen kevés bizonyítványom van, a legnyomósabb a titkár nyilatkozata, s a pört elfogadtam, és két törvényszéken elvesztettem. Öcsém elfoglalta a birtokokat, és én most szegény vagyok. Most a

legfelsőbb helyre akarom vinni ügyemet, s önbe helyezem bizalmamat.

— Van szerencsém ismerni e pört, — szólott Csehi ur meghajtva magát ujjalag, — és mondhatom, a legbonyolultabb pörök egyike, milyen valaha ügyvéd kezei közt megfordult.

— Előbbi ügyvédem hanyagul járt el.

— Mert előre sejtette kimenetelét.

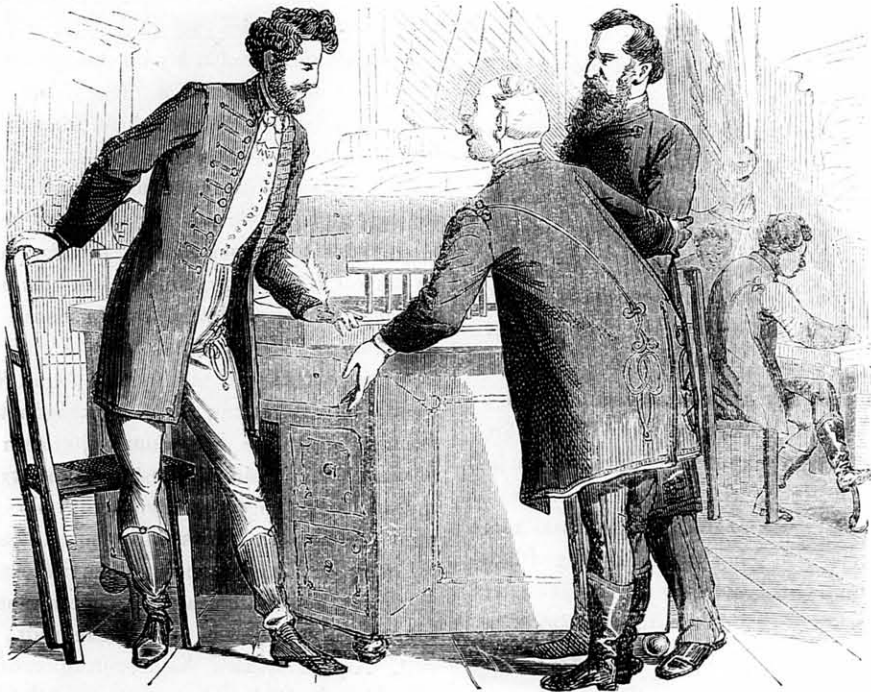
— Azt hiszi ön, hogy el fogom itt is veszteni? — kérdezte aggodalmasan Zágonyi.

— Én meg vagyok győződve, hogy nagyságod részén van az igazság, de nem igen látok oly erős pontot, a hol a jog sarkait megvethetnők. Azonban nagyságod bizalma csekélységemre igen hizelgő, —

ur beléptére mindenki írása fölé hajolt és nagy buzgósággal folytatták a munkát. Az egyik asztalnál egy hosszukás, érdekes arcu fiatal ember dolgozott, ki néhány évvel korosabbnak látszott a többiekénél. Szép fekete fűrtői voltak és élénk sötét szemei.

— Berényi ur, van szerencsém önnek bemutatni ő nagyságát, Zágonyi Gerő urat.

A fiatal ember fölállott és illedelmesen meghajtotta magát, de félannyi alázattal sem, mint Csehi ur, ki ez alatt az iroda többi személyzetéhez fordult és kecsgettette őket, hogy nemsokára oly érdekes pörben munkálkodhatnak, mely sok érdekes tanulmányt fog nyújtani.



„A pöriratok“-hoz. (Rajz. Jankó János.)

mond az ügyvéd leirhatlan szerénységgel, — s azon remény, hogy ügyvédi hitelemet az igaz ügy védelme csak növelni fogja . . . szolgálatjára állok nagyságodnak.

— A pöriratokat el fogom önhöz küldeni.

Csehi ur mosolyogva megint meghajolt.

— Engedje nagyságod egyszersmind, hogy egyik segédemet, ki távollétemben személyemet képviseli, s kivel nagyságodnak ez ügy folyamában többször lesz alkalma érintkezni, bemutat-hassam.

Csehi ur kitárt egy mellékajtot, mely az irodába nyílt.

Ez írásztalokkal butorozott szobában több fiatal ember kezében erősen sercegték a tollak. Csehi

Zágonyi távozta után Csehi ur karon fogta a fiatal embert és úgy sétálgatott vele az elfogadó teremben.

— Ön ismeri a Zágonyi-testvérek pörét?

— Ismerem.

— Mit szól hozzá, megnyerhetjük-e?

— Kevés reményem van hozzá. Semmi bizonyítékra nem akadhatunk.

— Pedig ha megnyernők, hitelünk és jó nevünk gyarapodnék.

— Elvesztével sem fogyatkozik.

Csehi ur sanyaru arccal vakargatta körül tarkóját.

— Tehát ön nem remél?

— Keveset.

— Amde el kell követnünk mindent.

— A mennyit lehet Csehi ur.

Az óra épen tizenegyet ütött, a fiatal ember kihuzta karját Csehi uréból, feleserelte kabátját és tárgyalásra sietett.

Ügyvéd soha sem volt oly barátságos viszonyban segédjével, mint Csehi ur Berényivel. A dolognak azonban nyitja van. Csehi ur a legközönségesebb ügyvédi tehetségek egyike, a ki évek hosszú során keresztül semmire sem tudott menni, míg a véletlen össze nem hozta Berényivel, ki gyakornokoskodott nála. Csehi ur föltalálta a fiatal emberben azt, a mi nála hiányzott. Berényi szép tehetség volt. Mikor megkapta ügyvédi oklevelét, Csehinek azon szerencsés gondolata támadt, hogy egy kézre dolgozzanak. Csehi ur majd az egész fővárost ismerte, pompás modora volt; a fiatal ember pedig senkit sem ismert, kissé darabos és igen szegény vala. Elfogadta az egyesülést, s nemsokára megállapította a bálványutcai iroda jó nevét néhány szerencsésen befejezett pörrel. A jó név és bizalom folyvást növekedett.

Csehi urnak mindebben csak annyi része volt, hogy elfogadta a látogatókat, vagy ő maga tett látogatásokat, mint az iroda feje. A többit azután Berényi végezte.

Ő nem igen fog többet tenni a Zágonyi-pörben sem, mint már eddig tett. A nagy halom pörirat Berényi asztalára lön helyezve, ki soha semmihez sem érzett még oly kedvetlenséget, mint e vaskos papírnyalábót szétbontani s átnézni. Nehány napig felbontatlan hevert ott az egész, Berényi csak akkor érintette, ha félrebb dobta. A szó szoros ér-

telmében csak dobálta. Az egész ügy nem találkozott rokonszenvével, s nem a legjobb vélekedéssel volt a Zágonyi testvérekről, kik egymást tönkre akarják tenni. Csak hosszas huzogatás után oldta föl a zsinorokat s kezdte kiválogatni a fontosabb részeket, és igen kedvetlenül olvasta által.

Mikor átvilágolta, akkor is csak úgy vélekedett a pör felől, mint az előtt, s ép úgy nem tudta elhatározni, melyik félnek lehet igaza. Zágonyi Gerő bizonyítványai gyöngék voltak. Összekötözte ismét az egészet, bedobta egyik szekrénybe, s elhatározta, hogy lemond az egészről.

Csehi ur nem a legjobb néven vette e határozatot.

— Nem tudnék rajta teljes szorgalommal dolgozni. Bizonyos vagyok, hogy el fogjuk veszteni.

— Tehát ön nem akar oly ügyet elvállalni melynek rossz kimenetele bizonyos? Tanulja meg édes barátom, az ügyvédeskedés a jogok vitatásában áll.

— Jobb lesz időnket jobban fölhasználni.

— Ön semmiesetre sem akarja folytatását elvállalni?

— Utálom az egészet.

— Önnek nincsenek helyes nézetei kedves barátom.

— Visszaküldjük az egész halmaz papírt Zágonyi Gerőnek.

— Én nem.

— Majd értesitem én. Ha nyomósabb bizonyítványai nincsenek, nem fogadom el.

(Folyt. köv.)

Hajkereskedők Thüringiában.

Ügyeim évek előtt gyakran s meglehetősen szabályos időközökben vezettek a hollandiai tartomány, Északi-Brabantba. Akkor még nem voltak vasutak, melyek most gyors menetben hasítják ama tartomány nagy síkságait. Tehát az embernek volt alkalma reá, hogy fuvar vagy postakocsijában egész nap fárasztja a szemét a pusztaság nézésével, melyen hasztalan keres valaki barátságos nyugpontot. Mindig és mindig, vagy elszórtan vagy csoportban álló futóhomok dombok, a messzeterjedő luc-fenyő erdők barna egyformasága, melyek mintegy védfalul szolgálnak a szántóföldek és réteknak; legfeljebb némelykor nyújtott valami változatosságot ez örökös egyhangúságban egy-egy csoport nyírfatörzs. E barátságatlan vidéken, hol a Maastrichtből Herzogenbuschba

vezető ut a limburgi határokat átlépi, körülbelül tiz-tizenkét helységsceksze fekszik, a melyekben már régen két nevezetes társaság alakult, mely társaságok oly terméketlen földtalaj mellett csodálatraméltó jóllét alapját veték meg. (Egy csatorna ásátása által, mely e vidék egy részét megnedvesíti, újabb időkben e tájék földje tetemesen megjavított.)

Ezek a rézmű és hajkereskedők, kiknek lakásai a téglá tető, a zöldre mázolt ablakok s az ajtók csillogó sárgaréz fogantyúi által, valamint a nagyobb kényelem, s a ház belsejében nagyobb rend és tisztaság által a többi lakók szalmával fedett kunyhóitól előnyösen különböznek.

Mindkét társulat ismét több kisebb csoportra oszlik. Az első, melyről nem akarok beszélni

most, a nassau hercegséget és a dán királyságot, hol gyáraik is vannak, választotta áru eladására. A hajkereskedők ellenben Westphalia egy részében, Hassziában, Thüningiában, a Rhönhegységben, s a vele határos Bajorországban kerestek tért tevékenységöknek. Többnyire erős, jóltermett emberek, gyakran érdekes római alkotású fejekkel. Szigorú fegyelmet és rendet tartanak magok között, a társaságban nem tolakodók, inkább komolyak és hallgatagok s kerülnek minden nyilvános szóváltást és vitát. Ezért mindenütt szívesen fogadják őket s becsületesen bánnak velök. Egy vendéglős sem busul, kinél megszállnak, hogy mit esznek, mivel az elutazás előtt a hajkereskedő előveszi jegyzőkönyvét, melybe maga mindent egész a legkisebbig feljegyzett, s a vendéglősnek nyújtja, ki tudja, hogy becsületes emberrel számol. „Üzleti nyelvök“ a hollandi nyelv egy faja, melyet ők, hogy még érthetlenebbé tegyenek, a rothwelschivel kevernek. Kivétel nélkül buzgó katolikusok, ezért egyikök sem retten vissza sem az évszak, sem az időtől, hogy az isteni tiszteleten vasárnap vagy egyéb ünnepnapokon jelen legyenek.

A különböző társaságok tagjai, kik főraktáraikról: Heiligenstadt, Dingelstedt, Melrichstadt, Salzenen és Fritzlarról neveztetnek, többnyire rokonok. Ha valaki elszánta magát az üzletre, mi rendesen 15, 16 éves korukban történik, akkor kötelezi magát, hogy a társaságot hat esztendeig mint szolga fogja szolgálni, s ez időszak alatt a nyelv, ut és az üzlettel teljesen ismerős öreg társ vezetése alatt mindenütt vele megy kereskedni, míg végre egymagára is bizhatnak valamit, vagy mi ritkán történik, ha alkalmatlan, haza küldetik. E hat év múlva, mely alatt a helyet, hol böcsőjét ringatták, nem szabad megkeresnie, szolgálati díja betételével, mint tőkével a társaságba belép, mint minden jogokkal bíró tag s engedélyt kap időnként haza utazhatni.

A hajak vásárlása részint tarka, karton kendőkkel csere, részint pénz által történik. A hajkereskedők legtöbbet adnak a haj hosszúsága és finomságára, kevesebbet a színre. Raktáraikban a megvett árut szín és finomság szerint osztályozzák, megtisztítják, beolajozzák, a vágásnál néhány hüvelyknyire erősen bekötözik, jól elpakolják, s aztán rendeltetésük helyére, Európa több fővárosába, s még Amerikába is küldik.

Igaz, hogy ma ez üzlet nem oly jövedelmező, mint e század első évtizedeiben. Akkor egészen más ember volt a hajkereskedő, mint most; akkor folytonosan vig és szomjas legény volt, ki gyak-

ran hetekig mulatott egy helyen társaival, hol raktára volt s nevetve és tréfálkozva ment egyik bormérő helyről a másikba. De most fősvénykedik idejével, mivel ha nyerni akar üzletében, nagy utakat kell tennie, különösen a közlekedéstől távol fekvő hegyi vidékekbe, mivel az alsóbb vidékeken és völgyekben már nem kapnak elég zsákmányt.

Ha a hajkereskedő megöregszik, akkor vissza szokott húzódni falujába, hol időközben tüzhelyet és családi kört alapított s maga fog hozzá az eddig családja által folytatott földműveléshez.

E faluk egyikében kellett egy éjjelre megszállnom, — írja D. V., ki után közöljük ez ismertetést. — A vendéglőben egy volt hajkereskedő volt a fogadós, ki már felhagyott üzletével. Az egész ház valódi csinosság s kényelmes rend képe volt. Midőn a tágas vendégszobába beléptem, a gazda a kandalló tűzénél ült, mindkét kezét a fűzfaveszszöből készült támszék karjára téve.

Balkezének ujjai között frisen megtöltött agyag-pipa nyugovék, mialatt okos szemei a tűz felett függő vas fazékon tévedeztek, — melyben mellette ülő életpárja forró tejbe mártogató a derecét. Mély csend uralkodott a tágas szobában. Üdvözlésemre a háziur felkelt s rövid, de szívből jövő „Isten hoztával“ felelt. Az öreg nő is elhagyá a leveses fazekat s a két öreg mindent megtett, hogy nekem, az időben egyetlen vendégöknek, minél nagyobb kényelmet szerezzenek. Derék pár volt ez. Most egészen magokban éltek csendes gazdaságukban, mivel fiaik a nagyvilágban mint hajkereskedők üzérkedének.

Mint Hollandban szokás, az asztalon nemsokára meleg boróka-grog állott, az országban divatozó agyag-pipát is elhozá az öreg nő, s még mielőtt az ő nagyapa idejéből maradt falióra mutatója előhaladt volna, mi már vidáman csevegtünk. Azaz én inkább csak figyelmesen hallgattam, mivel az öreg férfi annyira elmerült ifjúságára, s Thüningiára való kedves visszaemlékezéseire, — hol néhány kedves évet töltött. „Valóban, — folytatá, mialatt elégtül pillantást vetett körül a szobában, melynek párkányai, falai s szekrényeiről a réz s fényes házi edényeknek egész gazdagsága csillogott, — igen, valóban, háládatlannak kellene lennem, ha gondolataimban némi Thüningia hatalmas erdeire vissza nem emlékezném. Épen midőn ön jött, gondolataimban ott álltam öregebb társaimmel a nehéz kék kenderzsákkal hátamon, ama hatalmas hegyek egyikének tövével s méregetém a meredek gyalog ösvényt, melyen a legközelebbi hegyi faluhoz

meheténk. Akkor lábaim még fiatalok voltak; fel kellett haladnom, s minden meg, ha az ember kómolyan akarja. Ott nincs egy utca, egy gyalog ösvény sem, melyen, bár gyakran köhögve s izadva, ne jártam volna, s még akkor, ha ama faluk egyikébe beléptem, oly hosszan s erősen tudtam hajért kiáltani, hogy mindaddig hangzott, míg a csapszék címerét vagy fenyő koszoruját meg nem pillantám. Már ekkor elhangzott, mivel a sör kitünő volt. De azért ott nem sokáig időzhettem, mivel az asszonyok meghallván kiáltásomat, itt is, ott is integettek ajtóból, ablakból.

Azonban ez téged kedves nóm, — mondá hitves társa felé fordulva, — zavarba, tévedésbe ne hozzon. Az integetések nem személyemért, hanem a szép tarka kendőkkel megtöltött kenderbáronyos zsákért történtek, mivel az asszonyok mindenütt egyformák s örömet ékesítik magukat tarka ruhákkal. Legjobb aratásom mindig valamely búcsu vagy ünnepnap előtt volt. Egy vagy két kenőmért többnyire tréfa és nevetés közt vágatták le gyönyörű hajaikat; a fejkötő kendő alatt nem volt oly nagyon észrevehető a kopaszág. Mindig hagytam nekik fent egy hajkoszorút, mely a kopaszágot elfedé. Természetes, hogy voltak olyarok is, kik egészen más véleményben voltak, kik sem rólunk, sem kendőinkről nem akartak tudni.

Mai napig sem tudom elfelejteni, midőn ott fent, ama faluk egyikének kocsmájában ültem, hol telen a nagy hó miatt a házfedelen kell be és kirenetet ásni a lakosoknak, hogy — mint mondják, a nyúl a kéményen keresztül a konyhába essék. A vendéglősnél egy haját hallottam említeni, mely hosszú, finom s aranypor fényű volt, szóval olyan, minővel ollónk ritkán jött érintkezésbe. De a haj a leány fején erősen állt, s ha valamelyikünk a házacska előtt elmenvén, egy pillantást vetett az ablakba, — akkor kellett volna látnotok arcát. Buh! csaknem félhettünk volna! Azonban mi nem hagytunk fel a dologgal, s gondolók: idővel jó a tanács! — Ismét a kocsmában ültem s megtudtam a vendéglőstől, hogy ama házba a keserű inég tért be; az öreg asszony már régen beteg s a kevév megtakarított pénz, mint ő észrevevé, elfogyott; talán a haj már nem oly erősen áll a leány fején mint azelőtt? Épen felkeltem s a dolog után akartam látni, midőn egy öreg, minden vásáron jelenlevő gomba-kereskedő belépett s így köszöntött:

„Na Dicker, teli töltethetsz ma egy korsót, mert téged Borishoz kell vezetnem, tudod már, hogy miért. A szegénynek oda van már csaknem az élete; de a jó Isten — —“

Gyorsan intetem a vendéglősnék, hogy töltsön, mivel tudtam, hogy társaim egyike még ma ide akar jönni, ezért sietnem kellett. Boris a házpítvarból kisírt szemekkel lépett előmbe. Megvallom, hogy sajnáltam, de egy pillantás fejére ismét hátaozottá tett. Egy brabanti tallérba megalkudtunk s beléptem. A barátságos szobában rendet és tisztaságot találtam. Mindazáltal minden eszköz keserű nyomoruság színét viselé magán. Egy pillantást vettem az öreg és siró anyára. A szegény asszony érezhette, hogy az áldozat ő érette tétetik s a tallért, mintha félne érinteni, hangosan zokogva utasítá vissza. Nekem magamnak is különös kedvem volt. Megindultam, de a vágy e különösen szép haját birni, mely mint arany sugar esett le a lány hátára, győzött érzelmeimen. Már néhány csinos kendőt letettem, melyet még a brabanti talléron kívül a leánynak akartam adni, már játszottak ujjaim a matring alatt s az olló már készen állt a levágásra, midőn egy erős hang kiáltá nekem: „Állj meg hollandi, állj meg!“ A leányka mint villám ugrott fel.

— Istenem; ez Fric; Frigyes!

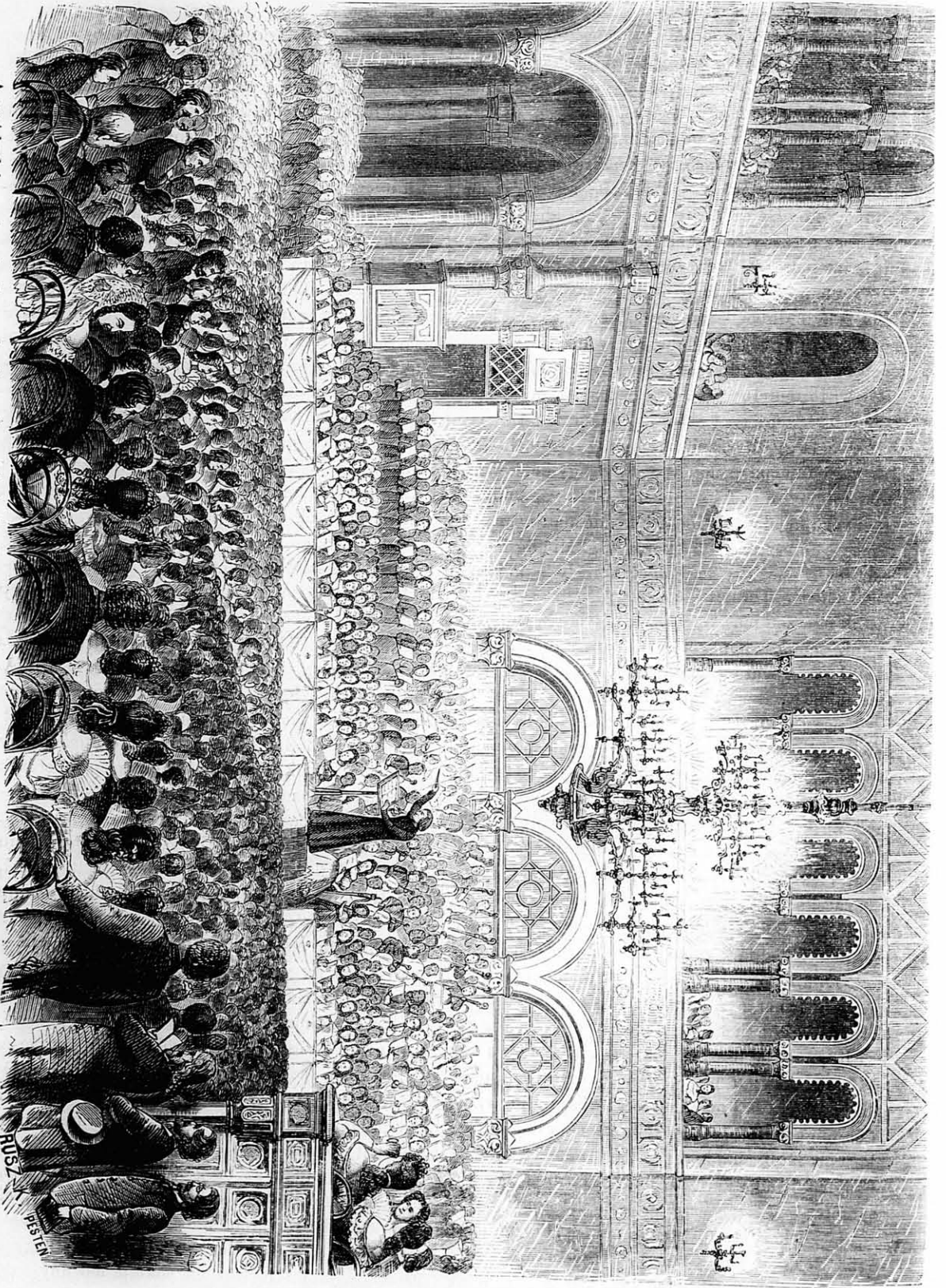
Egy ugrással eltávozott a széktől, a nyitott ablakhoz sietett, s mire én megfordultam, már egy csinos fiatal ember nyakában csüngött.

Minek beszéljem tovább? Frigyes volt, fiatalkori játszótársa, kedvese. Ez szükségbeni mentés volt, s az én üzletem szépen megbukott. Nagyon boszankodtam, hogy a szép haját meg nem kaphattam. Mindazáltal lelke mélyében örültem, hogy a csinos gyermeknek nem kellett szép tekerceit ide adnia. Brabanti talléromat visszatettem, összeszedtem mindenem, s a kocsmába visszasieték. Mint később megtudtam, Frigyes a szomszéd falu lelkészének fia volt, ki már azelőtt szerette Borist, mielőtt még a fővárosba ment volna, hogy magát mint festő kiképezze. Most több társával együtt haza utazván, meg nem tudta állni, hogy a csinos leánykának megérkezését tudtul ne adja. Nehány évvel később Borist elvette s mint hallám, barátai egyike, ki akkor vele volt, a viszontlátás jelenetét egy pompás festményben örököltette. Szerencsés életet adjon az Isten a derék leánynak! De most, Trude, tévé hozzá, hozzáál fel számunkra egy jó tányér kernemelks-papot.“ (Syruppal megédesített írósléves.)

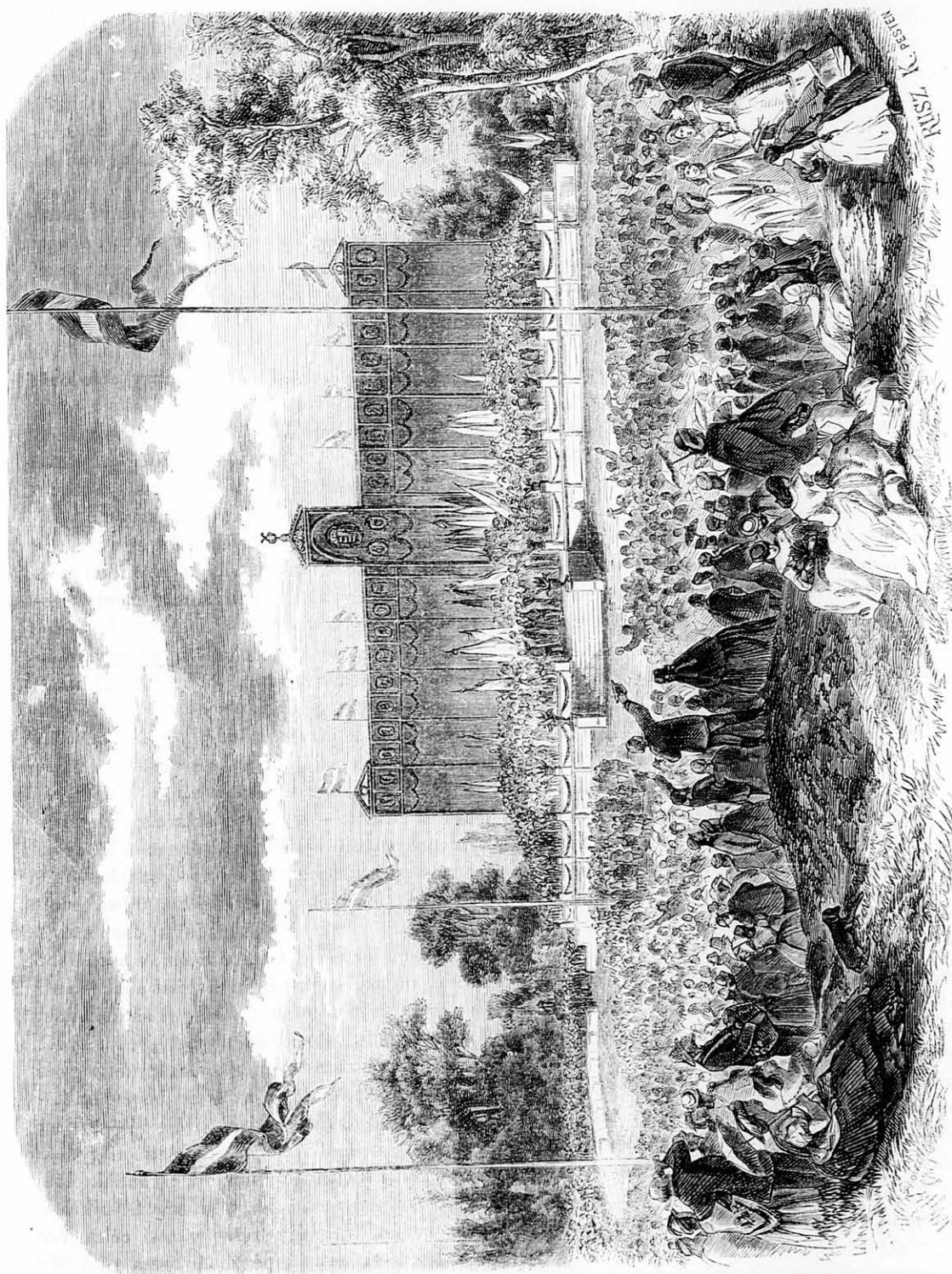
Megszoritottam az öreg kezét, s ezentul még sokszor betekinttem a derék családhoz. De midőn legutoljára jöttem a faluba, az öreg ember már meghalt, s csak legidősbik fia, ki felhagyott üzletével, lakott időközben süketé lett anyjánál.

Közli: *Szabó Aurél.*

A pest-budai zenede századnegyedes imnehelye : Liszt „Sz. Erzsébet oratoriumá"-nak előadása a redoute-teremben, aug. 15-én. (Rajz Haske.)



RUSZ
PESTEN



A pest-budai zenede századnegyedes ünnepe: A nagy ártarmanepely a vasasigetben, aug. 20-án (Rajz. Koloty Gusztáv.)

Visszatekintés a zenede ünnepélyeire.

Az „Erzsébet“ oratorium ismétlésével *) mult kedden beveződtek a zenede ünnepélyei. Három hangverseny — aug. 15., 17. és 22-én; — egy népiünnepel összekötött dalár-előadás aug. 20-án, ezt megelőzőleg 18-án a dalárok ünnepélyes fogadtatása a redoute-teremben, éskét díszebéd a lövöldében képezték a program fővonásait.

S most méltán kérdehetjük, milyen volt az általános eredmény?

A szellemi — kétségkívül olyan, hogy azzal még a legvérmesebb reményűek is teljesen meg lehetnek elégedve; mennyivel inkább tehát azok, kik az egész ügyben elejétől kezdve igen keveset bíztak.

Valamely nemzet műveltségének mérfokául a zeneművelés bizonyára ép oly alaposan vehető, mint például az, hogy társadalmi életében mily állást foglalnak el a nők?

Nagy ének- és zenekari előadások, melyeknél a tömeges hatást a művészi hatás, a ragyogó külsőt a valódi belérték sokkal fölülmulja, mint ezt ünnepélyeinken több előadott műnél, de főleg az Erzsébet-oratoriumnál tapasztaltuk, valóban nemcsak a szerzők, hanem az előadóknak is ritka zeneműveltségére mutatnak.

S hogy ezt a közönség, úgy mint nálunk, megérti és lelkesülten fogadja: ebben fekszik a főszűly, mert így a mag termő földre vettetett.

Azonban ily magasztalásokkal szemben valaki ellenünk vethetné a dalár-előadást, mely sikerültnek csakugyan nem mondható. De hát miért nem sikerült? Elhibázta talán a bizottmány, midőn Ábrányi K., a „Zen. Lapok“ buzgó szerkesztője, indítványára az ország dalárait mind meghívta, hogy mikor oly nagy zene-előadások lesznek, ők is — mint a népies egyszerű dal és a magasabb művészet között helyet foglaló tényezők, kitüntethessék magukat. Avagy maguk a dalárok voltak gyöngék?

Mindenki tudja, hogy nem, s hogy a gyöngé sikerert csupán dalcsarnok hiánya okozta. Ennek építésére senki sem gondolt, noha idejében történt egy felszólalás, melyet nem méltattak figyelemre; holott a tárgy meghányása, mint ime bebizonyult, igen üdvös lett volna. A város vagy a zenede, ha

önerejéből nem telik, vállalkozók által építtethetett volna csarnokot, és pedig nemcsak a dalár, hanem a zenekari előadásokra is; akkor bátran meg lehetett volna hívni a külföldieket, s kisebb árak mellett nagyobb közönség vehetvén az ünnepélyekben részt, a hatás is sokkal nagyobb lett volna.

Különben, ha a jelen kárból jövőre nézve tanulunk, akkor van mégis a mi megnyugtathat; s most nem marad egyéb hátra, mint a honi zenetörténet érdekében is följegyeznünk és a lap t. olvasóinak bemutatnunk a helyeket, hol a zenede ünnepélyeit tartotta.

A hangversenyek (lásd első képünket) a redoute fényes teremében voltak. Majdnem felét a tágas helyiségnek a működők számára készített emelvény foglalta el; a többi rész kör- és számozott ülésökké volt alakítva, s az álló közönség a kis teremben és az oldal-folyósón foglalt helyet. A díszes közönséggel megtelt terem, főleg a ragyogó gázvilágítás mellett, szép látvány volt. Midőn megmozdult a vezénybot: a hallgatóság merev szoborra vált, míg a zene- és énekkarban hatalmas mozgás támadt; — és csak midőn egy-egy szárnak vége volt, váltotta fel az elnémult zene hangjait a közönség dörgő éljene.

Kevésbé ünnepélyes, inkább látványos volt a városligeti berendezés. Az a címerekkel és lanttal ellátott fa-hát, alatta az emelvényen — mint képünkön is látható — egy sereg dalár nemzeti zászlókkal; nagy félkörben magas póznákon lobogók, közbefogva a páholynak nevezett deszkakerítéseket, melyek körül mintegy 15—20,000-en lehetnek összegyűlve. Az így képződött csoportozat mindenestre festői-tarka szint viselt; s a későbbi tűzjáték, katona-zenekar és kilágítás a fül és szemem kívül a fő többi részeit is eléggé elkábitották.

De beszéljünk valamit az anyagi eredményről is. A hivatalos számadás még nem tétetett ugyan közzé, de mint értesülünk, az összes bevételek körülbelül 20,300 ftra, a kiadások pedig 14—15 ezer ftra rugnak; az egyik tétel mindenestre nagynak, a másik pedig kicsinynek tűnhetik fel sokak előtt, azonban megjegyzendő, hogy az aug. 20-diki ünnepély bevételének egy része városi célra volt átadandó. 6—7 ezer ft pénzbeli tiszta nyereség egyébiránt váratlanul sok a zenedére, melynek választmánya nem kockáztatott semmit, s azon esetre is, ha deficit leendett (Liszt és deficit!) biztosítá magát 50 ftos aláírásokkal.

*) Noha ez ismétlés nem volt előre megállapítva, s csupán Liszt azon határtalan készségének tulajdonítandó, melylyel egyrészt a közönség óhajlásának eleget tenni, másrészt pedig a zenede jövedelmeit ezáltal is növelni kívánta. R. K.

A szép sikerért hálával tartozunk Lisztnek és köszönettel mindazoknak, kik többé-kevésbbé közreműködtek zenedénk századnegyedes emlékün-

nepélyén. A honi zene muzsája még több ilyen nepekre gyűjtsön össze bennünket!

Reményi Károly.

Magyar alföldi népszokások.

Keresztelési szokások *).

Meglet biz'a, hálá Istennek! szerencsésen, olyan egészséges mint a makk, még csak a legkisebb porcikája se hibás. Meg is nézi az az öreg bábaasszony kétszer háromszor olyan erősen, hogy a gyerekek nincs e foga, mintha csak aranyat keresne; mert még az öreg anyjától is hallotta, pedig az tudakos egy asszony volt, úgy kéne minden bábának teremőznie, — hogy ha a foggal született gyermeknek a fogát a keresztelés előtt ki nem szedik, hanem úgy keresztelik meg, hát hét esztendőskorában eljönnek érte a tatosok, elviszik magokkal és abból is tatos lesz.

A kis csecsemőnek, midőn először megfürösztik, ezüst húszast vagy más ezüst pénzdarabot szoktak a kezébe tenni, hogy jó szemü legyen, mely aztán rendesen a bábáé lesz. Azon gyermek, ki, midőn az első fürdőből kivesszik, markát kinyitva tartja, emberszerető, bőkezű, adakozó lesz egész életében, az pedig, ki erősen becsukva tartja, fősvény, zsugori lesz. — A kis leány csecsemőnek, alighogy felfürösztik a baba, az édes apja egy orsót nyom a markába, hogy majd ha felnő, jó fonó s dolgos gazdasszony legyen belőle. A fiúnak szintén holmi házi eszközt szoktak a kezébe adni.

Nosza van öröm, van lőtás-futás a kis új lakó hazaérkezésén. Gazduram felülteti a bérest a pejkó tetejébe, megparancsolja neki erősen, hogy járja sorra a komákat, mert hát holnapután keresztelőt tartunk.

A háznál mindenki örül az új vendégnek, ki olykor-olykor sírása által jelentgeti magát; csak egy három-négy esztendőben járó kis fiú nem tud vele megbarátkozni, mert már az majd elveszi az ő bölcsőjét.

— Hát aztán, — kérdi az édes apjától, — hogy híjják a kis gyereket?

— Majd Őrszikének híjjuk, kis fiam!

— Őrszikének? — hát aztán honnan jött az az Őrszike?

— Hát a bábaasszony merítette a kútból; azért mondom én neked, kis fiam, hogy oda ne menj a

kút szájához, mert van ám abban még több kis baba is, a kik, ha oda megy, bele rántanak a kútba, oszt' bele halsz!

— De nem mék ám oda!

— Ugy is kell, kis fiam! — mondja neki az apja.

Harmad napra osztán összegyűlnek a komák, komaasszonyok. Ez utóbbiak közül egy karjára veszi a gyermeket, kít, ha fiu hosszúra — ha leány akkor sarokra hajtott selyem kendővel teritenek le; avval elindul vele az Isten házába, a többi lógos komaasszony pedig az öreg bábával együtt, ki egy üveg tiszta vizet dugott a kebelibe, szép esendesen követi.

Mikor aztán a pap a kis gyermekre rámondta az áldást s berta a többi lelkek száma közé, elindulnak vele haza felé. Otthon aztán kérdik:

— Hát mit hoztak kigyelmetek?

— Keresztyén bárányt, — mondja a keresztanya.

— Adja az Isten, hogy apjához, anyjához hasonló jó keresztyén váljék belőle!

Avval leteszik a ház közepére, honnan az édes apa felveszi s felemeli magasra, mondván:

— Nagyot nőjj kedves kis cselédem!

Az apa ismét leteszi a földre, honnan mások, leginkább az apróság újra fel-felveszi, kiknek a keresztanya krajcárt osztogat, — mignem aztán od'adják az édes anyjának, ki lefekteti maga mellé a szunyogháló alá.

Ha a kis csecsemő fiu gyermek, a házhoz jövő embereknek, gyermekeknek el szokták venni a kalapját; ha leány, az asszonyok és leányok keskenőjét és pántlikáját s mindaddig, még ki nem váltják, nem adják vissza, mert, úgy mond: a mi fiunk anyaszült-meztelen jött a világra, kell neki a ruha. — Mindenkinék, a ki csak a házhoz jött, le kell ülni, hogy el ne vigye a kis gyermek álmát.

Ugy délfelé elkészül a jó izletes ebéd. A *csökbé* elhitt rokonok, szomszédok és komák körülülnek az asztalt, esznek, isznak, vendégeskednek. Épen midőn az ebéd végefelé jár, belép a házba egy körül-belől 12–13 éves inas gyerek, kezében egy darabka papirossal, oda megy az asztal-füre (asztalfőre) s midőn mindenki hallgat, elkezdí a mint következők:

*) A lakodalmai szokásokról szóló cikk megjelent a *Koszo ru*-ban 1864. második félv 19—20. sz.

Műzsám mostan szedd rendbe magadat,
Vedd fel immár a te kis lantodat,
Énekeld el a te kis éneked,
Melyet el bir mondni gyengéséged.

Ezen víg nap téged inditson meg,
Semmi veszély ne tántorítson meg ;
Fordúlj imé azon kisedekéhez,
Ki tefeléd víg örömmel repdes.

* * *

Éltesse az Isten a kis Erzsébetet,
Adjon ő nékie számos esztendőket,
Éltesse az Isten nagyatyját, nagyanyját,
Kik neveltetését nagy örömmel várják.

Éltesse az Isten atyját, édes anyját,
Éltesse az Isten mint leghivebb dajkát.
Éltessen az Isten minden embereket,
Kik szívből szeretik eme kis kisedet.

Végre hogy nekem is legyen benne részem :
Ti örömeteket örömet felvészem.
Éltesse az Isten e két háznak népét,
Tartsák fel magok közt az örökös békét !

— Jól van biz' a fiam ! — mondja az öreg gazda,
a mint a versnek vége volt, — az Isten segítsen
többekre is ! — Majd meglássák kegyelmeitek,
még ebből a gyerekből egy második *nótás Szabó*
lesz *)).

De a dicséret mellett kijárt a honorarium is, az
öreg gazdasszonytól a versért megkapta a maga
hat pengő krajeárját.

Már vége felé jár az ebéd ; — egyszer csak be-
szalad a bába nagy lelketlen :

— Jaj galambom ! csak egyenek kigyelmeitek
hamar, mert azután nem tudom érnek-e rá többet
enni, itt a tatár ! Jaj de csak megijedtem !

— Ejnye, mi a manó ! bizony majd csihéssé te-
szi Sári néni az embert, — mondja egy a vendé-
gek közül, — ha jön, hát itt lesz, majd elébe ál-
lunk. Jobb lesz iszik egy kis sziverösítőt, ne ije-
dezzen olyan nagyon.

— Jaj galambom, bizony talán jó is lesz a !

Az aztán tölt neki a mihókból egy pohár sziv-
erösítőt, vagy pedig a kulacsot nyújtja oda, ebből
aztán jót huz három izromban, mert nagyon meg-
ijedt. — Hanem már ekkorra dörren a ház ajtaja.

*) Minden falunak, városnak megvan a maga ugynevezett
nóta-fája, ki egyre dalol, mint a pacsirta, hü kifejezője a nép
érzelmeinek, megéneklője a különösebb eseményeknek. Az
ily nóta-fák hasonlók napkelet ama fáihoz, melyek egyre vi-
rágzanak s gyümölcsöznek. Ilyen H.-M.-Vásárhelyen az öreg
nótás Szabó Pál bácsi, ki majdnem fél század óta dalol
a vásárhelyi népeknek.

Piff! Paff! Puff! Van nagy csörömpölés. Ugyan-
csak *vívják* ám egyre a *várat*. Komám uram, mi-
kor aztán gondolja, hogy na oda vagdalták már az
ajtóhoz valahány lyukas kanta, repedt fazék,
csorba szilke volt a háznál, azt mondja, hogy sza-
bad a bejövétel, mire felnyilik a kilincs s az ajtón
bejön egy öreg szakácsasszony. Kérdik aztán tőle,
hogy mi lesz a váltság ?

— Mi lenne más, száz forint, meg egy marok
aprópénz, azonfelül egy kis áldomás !

— Az áldomást majd csak megadjuk valahogy,
— mondja az öreg gazda, — hanem a többivel
adó sok maradunk, mert olyan szegények vagyunk
mint a templom egere.

Végre aztán nagy nehezen, egy szóra, erre is
rálesz az öreg asszony, s eltölti állóhelyre a ka-
pott pohár borocskát.

Ezután a bába az asztal közepére tesz egy tá-
nyért, felhívja a vendégeket, hogy tegye bele kiki,
a mit szánt a kis gyermeknek ruhára ; annak bi-
zony cicrokolyát, selyemkendőt kell venni mahol-
nap, mert innen onnan majd itt lesznek a követ-
asszonyok, férjhez kell adni a leányt. — Mikor
aztán mindenki od'adta, a mit akart, a pénzt meg-
csörgeti a tányérban s azt mondja :

— Locska-föcske legyen a mi gyereünk !

Avval a pénzt átadja a betegágyasnak, ki né-
hány garast visszaad neki belőle, a tányért pedig
a bába oda vágja az ajtóhoz.

Ebéd után még elbeszélgetnek, elpityizálgatnak
egy darab ideig, olykor éjfélig is ; sőt mikor aztán
egy kis jó kedvök csucsorodik, még dalra és táncra
is kelnek. — A komaasszonyok, mikor el akar-
nak menni, újra adnak egy kis féketőre- vagy zu-
bonyra valót a kis gyermeknek.

Az édes anya, midőn kitöltötte a három hetet,
elmegy a templomba hálaadásra.

A kis gyermekre leginkább fél esztendő s ko-
ráig nagyon vigyáznak, hogy fel ne *váltsák* ; mert
azt hiszik, hogy a bűbajosok nagyon hamar meg-
teszik, hogy a kövér, ép, egészséges gyermeket
olyas peliván, satnya, beteges gyermekkel váltják
fel. Ezen azonban lehet segíteni, ha a váltott gyer-
mecket a pitar egyik sarkába leültetik a földre, az
ölébe egy kis bögrébe ételt tesznek s akkora ka-
nalat adnak a kezébe, melynek feje a bögrébe
nem megy bele s ott hagyják magára, ki darab
idő múlva felkiált :

— Ki látott ilyen csodát ! kis csupor nagy kalán !
Erre aztán eljönnek érte és visszaváltják.

Török Károly.

Levél Jerseyből.

(Hol képezhetik ki magukat az énekesek? — Költségek. — Dr. Mandl hazánkfiá. — Páris nyáron. — A közoktatási miniszter Franciaországban. — Pályázások. — Verseny az egész világ tanulói közt.)

Egy igen kedves barátom azt a kérést intézte hozzám: tudakoljam meg, hova kelljen küldeni további képzés végett azon egyéneket, kik valamely magyarországi énekiskolában nyertek már első oktatást, Párisba-e vagy Olaszországba? Soha se gondoltam volna, hogy annyi utánjárásba fog kerülni ezen kérdés felderítése, s hogy utójára is nem egészen kielégítő lesz az eredmény. Ez az oka, miérthogy ily sokáig késtem a válaszzsal.

Nem igen tévedek, ha azt mondom, hogy harminc-negyven különféle nemzetiségű művésztől, énekes és zenész, nők és férfiak, ugyszintén műbarátoktól kértem felvilágosítást, s vagy nem mertek határozottan felelni, vagy a szerint a mint franciák vagy olaszok valának, ennek vagy amannak az iskolának adtak elsőbbséget. Vannak elsőrendű énekesek, kik Párisban tanultak, mint vannak kik Milano vagy Nápolyban képezték ki magokat, itt is amott is levén jó dalszínházak és jó mesterek. Annnyiből azonban talán mégis előnyösebb lenne Párisba jönni, mennyiben itt a franciákon kívül olasz opera is van, tehát olasz énektanítók is. Hol vannak jelenleg Olaszországban a legjobb mesterek, azt maga Tamburini sem tudta megmondani.

Párisban, a magán tanítókon kívül, a konzervatórium ad oktatást idevalók és idegeneknek egyiránt ingyen. A fölvetelre, mely október elején történik, csak az szükséges, hogy a növendék az ének alapjait már jól ismerje. De az iskolában nyert tanítás magában nem elég, hanem kell hogy magán leckéket vegyen a tanítvány. Ezeknek ára 10 franktól huszig különbözik. Két-három évi ilyen tanulás, melyet némi előkészületek megelőztek, tehetséges egyéneknél rendszeren elég szokott lenni. De igazán tehetségesek legyenek ám, ne pedig mint egynémelyik ifju, kit már odahaza művésznak kürtölnek ki, s a ki, midőn ide érkezik, sajnosan tapasztalja, hogy bizony eltévesztette hivatását. Azután jól válaszsza meg a tanítót, mert vannak ám közöttök híresek, a kik elrontani, megtörni képesek a tanítvány hangját. Dr. Mandl hazánkfiá, ki a légszervek gyógyításával foglalkozik leginkább, s ki már annyi művésznak adta vissza hangját, e tárgyról tüzetesen értekezett a párisi Gazette médicale-ban, s dolgozata külön lenyomatban is megjelent.

A mi a Párisban tartzkodás költségeit illeti azok természetesen a szállás és élelemhez képest

igen különbözők; azonban 160 frankkal havonkint a takarékos ifju beérheti.

Ezen adatok, habár hiányosak is, talán mégsem egészen értéktelenek; legyen egyébiránt a megkereső bizonyos, hogy kérdezősködéseimet ezentul is, mihelyt Párisba visszatérek, folytatni fogom mindaddig, míg csak tökéletesen kielégítő felvilágosítást nem adhatok. Jelenleg Jerseyben mulatok, egészséget, erőt keresve a tenger habjaiban.

Azért nem is írok ezuttal egyebet Párisról, a mely dacára másfél milliónál nagyobb lakosságának, s vagy százezer idegennek, kiket a „Napoleon-ünnep“ oda vonzott, mégis üresnek mondható. A mi csak láncsal nincs oda csatolva, az udvartól kezdve a szegény tanítóig, az legfeljebb augusztus elején mind odahagyja a fővárost. Ki fürdőre, ki falura siet, szivandó egy kis jó levegőt s megpihenve az év fáradalmától. Szünetel a politika, szünetel a tanítás, szünetel részben maga az igazságszolgáltatás is, — a bírák egy része szeptember és októberben szintén fölmentetvén hivatalos dolgaiktól. A gazdagok még júniusban menekültek a tikasztó melegtől s legfeljebb július elejéig maradtak hátra, a kamarák ülészsaka csak akkor érvén ez idén véget. A ki még ott rekedt, szegény, magára lézeng a tömegben, a felett elmélkedve, hogy milliók között is egyes egyedül lehet az ember. Ilyenkor aztán, mint helyesen jegyzi meg Girardin Emilné a Vicomte de Launay-ban, „Páris városa az idegeneké.“ Télen egész Franciaország Párisban egyesül; nyáron a főváros az egész országban szétporlik.

Pihen tehát minden ember, csak a közoktatási miniszter áll résen. Minap a díjosztások ünnepélyén elnökölvén, többi között azt említé, hogy mióta hivatalába lépett, kilencszáz egynehány szabad tanfolyam nyílt meg országszerte a serdültek javára. Egy helyt, gondolom St. Denis-ben, apa és fiu járt egyszerre az esteli tanításra, s apa és fiu nyert, a jelenlevők tapsai között, jutalmat. Ha sokáig marad a kormányon Duruy, az elemi oktatás hatalmas lépést teend előre. De a középiskolákért is buzog az egykori lyceumbeli tanár.

Eddigélé csak a párisi lyceumok s hozzá meg a versailles-i versenyeztek egymással; tavaly óta a vidékiek is az egész országból pályát futnak maguk között. S ime most azt jelenti, hogy az 1867-ben tartandó egyetemes kiállításra a világ valamennyi iskoláit készül meghívni versenyre, min-

denik ország legjobb tanuló fiainak küldendvén be dolgozatait. A kivitel gyakorlati módját azonban nem fejtegette ezuttal az indítványozó, csupán az eszmét magát jelentette be egyelőre, a mely kétségen kívül nagyszerű.

Tudják-e miként esnek meg ezek a párisi, miként az egész országbeli versenyek? Először minden egyes lyceumban (mindössze hét van Párisban a versailles-ival együtt) pályáznak a fiuk a tudomány egyes szakai szerint; azután a győztesek a Sorbonne-ba gyűlnek s itt bezárva és felügyelet alatt elvégzik a közös feladványokat. A legjobbak a miniszter elnöklete alatt tartott gyülekezetben nyernek babérkoszorút és könyveket díjképen. A vidéki középtanodák nem ugyan a párisiakkal, hanem maguk között versenyeznek ilyenképen, az ország valamennyi lyceuma Párisba küldvén megbirálás végett legjobb pályamunkáit. A kitüntetett növendékek nevei azután az illető iskolával együtt a lapokban közzétételnek, a párisi koszorúsok azonfelül némely tanárokkal együtt a közoktatási ügyér által ebédre hivatván meg. Hatalmas eszközök a becsvágy felköltésére, mely, az igaz, főurója is marad egész életén keresztül a francia polgárnak.

S tudják-e vajjon hol képezik a tanárokat? A fő-tanárképezdében, mely Párisban létezik. (Ecole normale supérieure.) Az itt végzett ifjak, miután még külön pályázásnak vetették alá magukat, a melyben olyanok is vehetnek részt, a kik nem a tanárképezdében növekedtek, tanárságra alkalmassáknak nyilvánítatnak s agregáltatnak valamely akademiához. A pályázás azonban nem általában minden tudományra terjed ki, hanem reál, nyelvtani és történeti tudományok szerint történik, s a ki mely szakban pályázott és megállt, abban is nyer alkalmazást. Így aztán jeles tanítókkal birhatnak az iskolák. Hát nálunk mikép történik a tanárválasztás? a pályázás a kivételek közé tartozik, különösen a protestánsoknál, s az ifju, ki pl. hittanra készült, hogy pap lehessen, mennyiség-, természet- és vegytan professorául hivatik meg valamely gymnasiumba. Következése ez a szegénységnek és azon szaggatottságnak, melyben a protestáns egyház mai napig sanyalódik. A mely vidéken egy-két gymnasium elég volna, s becsülettel megélhetne, négy-öt diák iskola áll fenn és tengődik, így akarván azt a holt alapítók s fiaik, az élő patrónusok.

Irányai Dániel.

Egy hét története.

— Augusztus 30. —

Az elmúlt héten nem volt világváros, mely ne irigyelte volna Pestet. Egy magát a visszavonulás csöndjébe temetett zenekirály támadt föl újra köztünk, hogy megmutassa még egyszer ragyogó fejlődési pálcáját, melylyel folyvást uralkodni tudna, ha neki úgy tetszenék. De ő több akar lenni, mint király, ő nem uralkodni, hanem *teremteni* akar. S ez az egy, a miért a világ megbocsátja Lisztnek, hogy a zongorától, melynek nagyhatalmassága lett, oly korán visszavonult.

A kis zongorázó Pygmaeusok, midőn a zenei előadás Herkulése pihenni tért, zajt ütöttek, (mint egykor a hitregében), s elhittették a világgal, hogy a virtuózság a nagy mesternek úgy a fejére nőtt, hogy koszoruit csak a visszavonulás árán tarthatja meg. Őszintén szólva: magunk sem hittünk egyebet. Jött egy nő, kit a zongora műzsájának neveztek, (Schumann Klára), egy „északi hódító“ (Rubinstein), s egy „acélkezű művész“ (Tausig), a kik mindent kibányásztak fülünk hallatára, a mire csak a zongorát (Sandeau szerint „e sziv nélküli hangszert“), képesnek véltük. Hadd pihenjen babérain a híres zongorakirály, — gondoltuk ilyenkor; — ha újra fölkelne, tán összetaposná azokat!

Liszt nemesebb volt a hellén hősnél. Az ő álmait nem zavarák a mások babérai, mert az ő álmai égi álmok voltak. Ő a költészetnek élt, az alkotásnak, a teremtésnek, mely kizárt minden kisebb rendű becsvágyat. Hányszor kérték őt nagy világvárosokban, fény és zaj között, koszorút és aranyat ígérve, hogy zongorájával lépjen újra a közönség elé, — sohasem tette. Csak a hazai föld szeretete, csak a magyar nép lelkesülése volt képes újra megzendíteni e Memnon-szobrot, mely minden egyéb érintésre hidegen maradt.

Augusztus 29-dike nevezetes nap nemcsak a hazai, hanem a világművészet évkönyvében is. A hír, Liszt újra föllépésének híre, mely itt váratlanul támadt, egyszerre, mint egy hosszú fényes sugár, befutá földrészünket, s még a bécsi lapok is, melyek pedig oly örömet állnak elének, hogy e föld fényéből semmi se hasson ki nyugat felé, mint rendkívüli eseményt jelenték a nagy mester meglepő hangversenyét. — A mese szól egy elgyöngült óriásról — mondták a kétkedők, — ki mindig új erőt kapott, midőn az anyaföldhöz ért, mely szülte; — így járt Liszt Pesten. — De bármit beszéltek is, nemsokára táviratok érkeztek Bécsből, Prágá-

ból, Párisból, sőt Londonból is, jegyeket kérve a rendkívüli előadásra, melynek jövedelmét Liszt *jótékony célokra* szánta.

Nem tudjuk, mikor lesz a redoutnak oly érdekes képe, mint e nap délutánján volt. Egymást érték a diszfogatok, bérkocsik, özönlött a nép, s hölgyek és férfiak oly diszes öltözékben jelentek meg, mint a legkritkább ünnepeken. Izgalom, várakozás látszott minden arcon, s e percek legjobban tanúsíták, hogy népünk, melyet annyi hivatlan kívánt volna művelni, mily nagy fogékonysággal bír a művészi magasb élvezet iránt.

A terem igen ügyesen volt rendezve. Közepén állt az emelvény, két szép Beregszászy-téle zongorával, melyek a hazai műiparnak mindenestre becsületére válnak, s ez emelvényt a fényes és nagy közönség egyenlő szélességben vette köröskörül, mint drágakövévát a foglalvány. Nagyobb közönséget a redout-termek nem fogadhatnának már be, s diszesebbet a főváros nem állithatna elő.

A fölzajló taps jelenté, hogy jön a zongorakirály. Egyszerű papi ruhában jött, mint mindig, szelid mosolylyal köszöntve ismerőseit. Midőn a zongorához ült, oly csend lett, hogy egy dongó zúgását meg lehetett volna hallani. E percben egy oldalablakból napsugarak estek a zongorára, s megaranyozták azt.

Az „Ave Maria“, melyet a mester először játszott, egy ájtatos ima. Komoly, ünnepélyes, egyszerű. Lassan, művészi szünetekkel kell játszani, s nincs helye benne semmi mesterkedő bravournak. Liszt be akará mutatni, hogy nem törekszik ezekre. Ő költő, ki nem bámultatni akarja mesterfogásait, melyek a kis virtuózok egyedüli dicsőségét képezik, hanem költői hangulatokat akar ébreszteni, a szíveket meghatni, fölemelni és elragadni. Ez az „Ave Maria“ teljes hangjai, mint a harangszó, egész vallásos ihlettel hangoznak szét. Ez nem a régi, híres, lázas művész szenvedélyes játéka volt, hanem az égiekhez tért nyugodt szellemé, ki hangszerének hangjaiból mintegy lépesőket akar csinálni az ég felé.

A ki csak bravourokat jött hallani, az kételkedve kérdeheti magától: ez-e az a sokat emlegetett Liszt? de a költői fogékonyságu szívek és elmék egyszerre érzék, hogy ily hatalmas, velős kifejezés csak a lángelme sajátja.

A „Cantique d'amour“-ban több szín és változatosság lévén, jobban hatott. Itt már az oktávajáték egész tökélyében lépett föl, s egy dallam oly mély erővel zengett, mintha a zongora egyszerre a legérezőbb szívet kapta volna. Mily tisztaság, erőtelj és hanghullámzás, s mily röplése a lélek-

nek! Ez nem játék, hanem zongorabeszéd, egy magasztos szív beszéde azon a nyelven, melyet minden nemzet fiai egyformán megértének.

Olvasván Liszt husz év előtti diadalait, úgy lebegett ő képzelőnkben, mint egy a szenvedélyesség tüzevel gyújtó művész. A merre jár, szétzúzott zongorák jelölik diadalutját, mint villámos felhők járását a lesujtott fák. Egy merészen csapongó, fékezhetlen szellem rémit és elbájol, megdöbönt és fölzaklat, úgy hogy a hallgatók azt suttogják: ennek az embernek ördöge van! — Ha ilyen volt valóban, akkor nagyot változott. Most már nem az Olympra törő lázas művész ő, hanem a nyugodt szellem, ki az Olympon ül, s hatalmát nem a hangok tulságos ereje, hanem a kifejezési erőnek költői teljessége képezi. Valószínűleg most sem tud senki ily tengermorajt és hangfergeteget ébreszteni a billentyűkön, de e morajban és fergetegben semmi lázasság, semmi rémitő nincs; úgy uralodik ő e zajongó hangvilág fölött, mint a nap örök fénye a háborgó hullámokon.

Két legendát hallottunk tőle, melyek a hangfestvények netovábbját képezik. Semmi bizarrság sincs ezekben; nem is akar mást, hanem csak természeti hangokkal összekötött képeket festeni, s így teljességgel nem lép ki a zene képességi köréből.

Egyikben assisi szent Ferenc beszél a madarakkal. Ez a kecs, naivság és magasztos komolyság bámulatosan összhangzó vegyitéke, a természet és vallás iránti lelkesülés munkája. A madarak oly vitorán csicseregnek, a szent oly komolyan és ihlettel szól hozzájuk, s azok visszafelelnek, míg egy „örök isten dicsérete“ hangzik föl, ájtatos ima, melyet a kis szárnyasok ártatlan hangjai, s röpködésük finom vidám nesze zárnak be. Azt hiszem, festésznék soha sem sikerülne e kedves legendát ily meghatólag érzékíteni.

A másik hatalmasabb jellemű, ez egy csodát fest: Paolai szent Ferenc jár a hullámokon. A tenger zajong, a hullámok összeverődnek, a művész hosszú ujjai, melyek úgy cikáznak, mint a nyilak, s játszva ostromolják a billentyűket, egy fölháborodó nagy víztükör egész nagyszerűségét fejtik ki, midőn hatalmas és csodás léptek hangoznak föl, s csak egy kis képzelem kell hozzá, hogy magunk előtt lássuk a hullámok elsimulását a szent ember léptei nyomán.

E legendákban a költőt és előadó művészt egyiránt kell bámulnunk, hogy tud csicseregni a madarakkal, imádkozni a szentekkel, háborogni a tengerrel, s fölemelkedni a csodák hitével.

A két „magyar rapsodia“, melyeket utoljára

játszott, a legkedvesebb és szívrehatóbb hangok voltak, melyekkel tőlünk búcsút vehetett. Egyiket *Reményivel*, (ki már elébb a Lenau „Három cigányához“ irt dalt mesterileg játszá,) a másikat hozzá méltó tanítványa és veje báró *Bülowval* adá elő. Mind a két előadás csupa tűz, kellem és gyönyör volt. Reményi hegedűje aligha szólt valaha erőteljesebben. Bülow pedig úgy játszta zongoráján a „Magasan repül a daru“ népnótát, mintha már gyermekéveiben a pusztákon tanulta volna. Ugy látszik, a mester megosztá velök szellemét, hogy egészen hozzá magasodjanak. Oly költői összhang volt játékukban, hogy nem hallottuk külön az előadókat, csupán együtt a gyönyörű zenét.

Roppant tapsok és éljenek zugtak a termeken végig, midőn Liszt fölkel, és az üdvözlő tömeg zajában kihaladt. Percekig tartó örömlárma támadt; mindenki a Rákóczy-indulót ohajtá hallani, s ismerősei — művészek és előkelők — a nagy mester után mentek, hogy őt visszahozzák.

Keves ember hallá az elragadtatás oly kitörő örömét és zaját, mint Liszt e pillanatban. Elkezdé a nagy hazai induló első futamait, s a tömeg riadó lelkesülése még nagyobb fokra hágott; senki sem ült le e hangok hallattára, mindenki állt, mintegy leigézve e „velöket rázó“ hangoktól.

Senki, de senki nem lesz többé képes ez indulót egyetlen egy zongorán ily hatalmasan előadni.

Tausig tán utolérheti a hangok erejét, de e tűz és lelkesedés hiányozni fognak játékából.

Szebb búcsút nem vehetett Liszt a fővárosi közönségtől, mint e zenei előadással, s azt hisszük, bárhová megy, az eget kékebbnek találhatja, a fákat zöldebbeknek, de lelkesebb közönségre nem fog akadni sehhol. Mélyen és meghatva érezheti ő ezt, s kétségkívül ezért történt, hogy „Szent Erzsébet“ legendáját nekünk adatá elő *legelőször*, s nyilvánosan nekünk zongorázott *legutóször*.

Vadnai Károly.

Ujdonságok.

* (*A magyar országgyűlést*) újabb hírek szerint decemberre hívják össze, miután a képviselőház fölépítése három hónapot vesz igénybe. Az épület terveit már ő felsége elé terjesztették.

* (*Főispáni kinevezések.*) Ó Felsége Szögyényi M. Lászlót Fehér, b. Vay Miklóst Borsod, b. Fiáth Ferencet Veszprém, gr. Péchy Manót Abauj, gr. Forgách Antalt Nógrád, b. Wenkheim Bélát Békés, gr. Festetich Györgyöt Zala, gr. Pongrác Ferencet Árva, s gr. Zichy Henriket Mosonymegye főispánjává nevezte ki.

* (*Liszt Esztergomban*) a primásnál tett látogatást a mult napokban. A hercegprimás ő emja ez alkalommal maga tartotta az ünnepélyes nagy misét, mely alatt Reményi egy solot játszott. A nagy zenész szept. elején Pestről egyenesen Rómába fog visszatérni.

* (*Az aug. 29-ki hangverseny*) tiszta jövedelme 5050 frt volt, melyből Liszt 2000 frtot a lipótvárosi templom építésére, 500 frtot az írói, ugyanannyit a zenészeti segélyegyletnek ajánlott föl; a többit pedig kisebb részletekben a bölcsöde, evang. árvaintézet, izraelita kórház s más jótékony intézetek közt osztotta ki.

* (*A dalárünnepély*) alkalmával 70,000 darab ezüst hatos gyűlt össze a városligeti pénztárnál.

* (*A képzőművészeti társulat*) csarnokában egy szép szobormű van kiállítva, mely ifjuj nőalakban a búsongó Rómát ábrázolja. Egy magyar ifju,

Aradi Zsigmond készítette, ki most Milanoban tanul, s a jövő évre, további önképzés végett — Rómába megy.

* (*Liszt egyik nőrokonának.*) Hoffmanné, szül. Mária assz.-nak N.-Váradon egy 9 éves leánya már is igen szépen zongoráz. A további kiképzés végett most Reményi jár közben Liszt Ferencnél.

* (*Rózsa Sándor*) élethossziglani fogságát ő felsége 15 évre változtatta át. A kegyelmezést a büntetés kezdetétől számítják, s miután Rózsa Sándor már mintegy 10 éve ül, most már csak 5 éve van hátra.

* (*Eperjes vidékéről*) közelebb 40 zsidócsalád indult el Krakkó felé, Amerikába kivándorlandó, a hova ama vidékről még többen is készülnek.

Képtalány.



(Megfejtése a 38-ik számban 'esz.)

A 31-ik számban közölt képtalány értelme: „Pártütő.“

nitanak. A hatóság minden elkövetett, hogy a gyilkosok nyomába jusson. Négy gyanus egyént azonnal elfogatott, s az erődbe vitetett; ezek közt van egy gyógyszerész: Pontotti J. és egy cipész. Főleg e kettőre esik a gyilkosság gyanuja.

— (*Magyar zenekar külföldön.*) Bunkó Ferenc zenekarát a külföldön örömet hallgatják. Prússé, a hamburgi Tonhalle tulajdonosa, 1200 tallér havi fizetés mellett négy óra szerződtette. Ennek letelte után e derék zenekar Párisba megy.

— (*III. Napoleon Svájcban.*) A francia császár legujabban azzal lepte meg a világot, hogy nejevel együtt Svájcba utazván, meglátogatta azon helyeket, hol ifju éveiben lakott. A császári pár kíséretével hat bérkocsiban érkezett meg Arenenbergbe. A park bemeneténél kiszálltak a magas vendégek; Ermatingen és Salenstein lakosai nagy számmal voltak egybegyűlve, hogy egykori lövész-kapitányukat és iskolai tanács-elnököket lássák. Balra és jobbra a császár mind régi ismert arcokat pillantott meg; némelyiket még néven tudta szólítani, köszöntötte és kezét fogott, mint egykor. Legelőbb a kápolnába mentek, hol a császár anyjának Hortensiának szobra áll fehér márványból; ezután az oly rég elhagyott várba indultak. Este felé a salensteini dalárda jött a vár elé, s énekkel üdvözölte a császári párt. Napoleon előbb az erkélyről köszöntötte meg e figyelmet, azután nejevel lejött a várból, s a dalárok és nép közé vegyültek. Itt nyilvánította: mennyire örül, hogy ismét láthatja e helyet, hol évek előtt oly boldog volt. Ezután kérdezte: „Nincs már senki a dalárok közt, ki emlékeznék elmenetelemre?” — „Oh igen, sire”, felelé egy koros férfi, akkor azt mondotta: „Fájdalommal távozom innét, de ha egyszer visszajövök, legyen öröm.” Erre ismét visszament a várba, miután „szokás szerint” meghívta a dalárokat egy pohár borra. Hogy azonban a császár lássa, miszerint salensteini polgártársai tudják, mi az illendőség, ez estére még további meglepetésben is részesítették. Esti 10 órakor dob pergett a vár előtt, s néhány trombitás indulókat játszott abból az időből, midőn Napoleon mint tüzérségi kapitány részt vett a szövetségi táborozásban Thunban; a polgárok gyorsan fölvettek katonai egyenruhájukat, s a nélkül, hogy erre parancsot vettek volna a felsőbbeségtől, 50 emberből álló tisztelet-őrseget képeztek a vár előtt. Másnap reggel a császár egészen egyedül lesétált Salenstein faluba. Legelőbb egy régi ismerőst, Hunterli községtanácsost, látogatta meg, kivel sok ifjui csinben vett részt, s azután lakásaikban kereste föl többi fiatalkori társait is, kiket mind személyesen hitt meg magához. Arenenbergben a császár nagy mértékben gyakorolta bőkezűségét. Ermatingen község 30,000 frankot kapott ajándékban, egy földmives, kit a császár régibbről ismert, nyugdíjat, s egy beteg lengyelnek is küldött 500 frankot. Schaffhausenben, Luzernben, a hol a császár megfordult, a republikánus nép nagy része nem csekély rokonszenvet tanúsított iránta, s mint írják, rajta is meglátzott, hogy e nép közt jól, szabadon és örök nélkül is biztosabban érzi magát, mint tulajdon birodalmában.

— (*Murat Anna hercegnő balesete.*) A francia császári pár svájci utazása alkalmával, Neuchatelben a mint az indóháztól a szálloda felé haladtak, a kíséretből egyik kocsi lovai a mozdony fűtvetől megriadtak, s elragadták és fölfordították a kocsit, ekközben több embert elgázolva. A bennülők közül Murat Anna hgnó tetemes fejfuzásokat kapott, Montebello grófnénak eltört a válperce, s Bouvet kisasszonynak egy oldalbordája; a kocsis csak zuzásokat kapott, de az inasnak eltört az egyik lába. Az elgázoltak közül senki sincs veszélyesen sérülve, mindazáltal mégis kórházba vitettek, hol a császár és császárné meglátogatták, a mit a lakosság igen jó neven vett. E baleset után a császárné gyalog kísérte a megsérült Bouvet kisasszonyt, kit úgy kelle vinni a hotel Bellevuebe. Murat Anna hercegnő néhány nap alatt egészen fölgyógyult.

— (*Mennyibe kerül egy laenburgi lélek?*) Ausztria a közelebről kötött egyezmény folytán igényeit Lauenburg kis német hercegségre átengedvén Poroszországnak, kárpótlásul harmadfél millió dán tallért kap ezüst pénzben, a mi, — egy dán Rixdalert 1 ft 13 ujkrával számítva — 2,825,000 osztrák ftot tesz kerekesszámmal. Minthogy pedig e hercegségnek körülbelül 50,000 lakosa van, kiszámították, hogy egy laenburgi lélek megszerzése Poroszországnak 56 o. é. ftjába kerül.

— (*Egy francia szakács megöletése.*) közelebb heves fölszólalásokra adott alkalmat a párisi lapoknak. Ez Ott nevű strassburgi születésű francia Alfred angol herceg szakácsa volt, s Eulenburg gróf, a porosz belügyminiszter testvére, egy hetyke fiatal junker ölte meg szóvita közben. A fiatal gróft szobafogságba tették, s a vizsgálat vegyes polgári és katonai bizottság előtt foly. A francia sajtó fölkarolta az ügyet s erélyes föllépést sürget a gyilkos ellen.

— (*Hajóégés.*) „Glasgow” gőzös, mely július 30 án indult New-Yorkból Liverpoolba, Saud Hooktól (a new-yorki öböl előtt) 250 mérföldre a sik tengeren leégett. A tűz a nem eléggé összeszorított gyapothban támadt, s miután három óra alatt nem sikerült a tüzet eloltani, a legénység és utasok az arra vitorlázó „Rosamond”-ra menekültek s későbbben „Erin” gőzös által visszavittetek New-Yorkba. Az egész szerencsétlenség alatt a legnagyobb fegyelem és rend uralkodott, s ennek köszönhető, hogy egy emberélet sem esett áldozatul.

— (*A bika-viadalok Franciaországban*) is kezdenek divatba jöni. A párisi hippodromban aug. 28-ára bika-viadalra készültek, a hatóság azonban kereken megtiltotta a bika megölését. Eleinte tehát a mulatság vér nélkül lesz, leszámítva a viadarak némelyikének eshetőleges felökleltetését, azonban később aligha meg nem engedik az önvédelmi szurásokat, s így végre annak rendi szerint beköltözik a civilisált Franciaországba is e kegyetlen véres játék.

Irodalom.

— (*A Kisfaludy-társaság egyes pártolói könyvkiadásai*) után számos tudakozódások törtévéen olyanok részéről, kik nem tartoznak a Kisfaludy-társaság pártolói közé, — mint

Greguss Agost h. igazgató jelenti — a társaság elhatározta, hogy azon pártolói könyveket, melyekből még néhány példány fennmaradt, könyvtárai forgalomba bocsátja, azonban természetesen magasabb ár mellett, mint a mennyibe azok a pártolóknak kerültek. A társaság bizománya e könyvekre nézve Ráth Mór az árba bocsátott könyvek pedig a következők:

1. „A mi nótaink.“ Eredeti regény Abonyi Lajostól. Négy kötet. Ár 4 frt.
 2. „Esmond Henrik.“ Regény Thackeraytól, ford. Szász Károly és Szász Béla. Két kötet négy füzetben. Ár 4 frt.
 3. „Molière vígjátékai“ Ford. Kazinczy Gábor. Két kötet. Ár 2 frt.
 4. „Antonia.“ Regény Sand Györgytől, ford. Greguss Agost. Egy vastag kötet. Ár 1 frt 50 kr.
 5. A „századok legendájából.“ Hugo Victor után ford. Szász Károly. Egy kötet ár 1 frt.
- („Vas megyei Lapok“) cím alatt, Augustich Imre szerkesztése mellett Szombathelyen októberben vegyes tartalmu hetilap indul meg.

Zeneművek.

- (Liszt „Ave Maria“) című zongora-darabja, melyet aug. 29-ki hangversenyén játszott, Rózsavölgyi és társa műkereskedésében igen csinos kiállításban megjelent.
- (Rózsavölgyi és társa) műkereskedésében egy új zenei vállalat indult is meg: az izraeliták jelesebb templomi énekeinek gyűjteménye, melyet Wöhler Gothárd ír át zongorára. Az első füzet *Halevy* egyik zsoltárának tartalmazza az eredeti szöveg kíséretében. Ár 1 ft.

Nemzeti színház.

Adatot: aug. 24-én *Erzsébet*, eredeti opera 3 felv., zenéjét szerz. Erkel, Doppler Ferenc és Doppler Károly. — 25-én *A tündérujjak*, francia színmű 5 felv., irták: Scribe és Legouvé. — 26-án *Az átlarcos báji*, opera 5 felv. Verdítől. — 27-én *A szökött katoná*, népszínmű 3 felv. Szigligetvől. — 28-án új betanulással: *A kegyenc*, szomorujáték 5 felv., gr.

Telesi Lászlótól. — 29-én Csányi Gizella k. a. a kolozsvári színház tagjának föllépteül: *Borgia Lucrezia*, opera 3 felv. Donizettitől. — 30-án *Egy millió*, vígj. 4 felv.

Ki van tűzve: aug. 31. *Lammermoori Lucia*, Litschner k. a. első vendégjátékául. Szept. 1. *Völgy liliumai* 2. *Hugonoták*. 3. *Szécsi Mária*. 4. *Egy millió*. 5. *Fidelio*. 6. *Guttenberg*, új betanulással először. 7. *Machbeth*. 8. Szünnnap. 9. *Dinorah*, új szereposztással először, Litschner k. a. második vendégjátékául.

Szerkesztői üzenetek.

- *Jerseybe*: A számot elküldjük. H. I. nem volt nálunk.
- *Oroszádra*: „Kamilla grófné“ annál kedvesebb, mert nincs feleslegesen hosszú *uzsolya*.
- *Szobráncra*: G. I.-nak. Csak szeptember első napjaiban lehet; okát magánlevél fogja megmagyarázni.
- *Szarvasra*: Sz. I.-nak. Rendkívül sajnáljuk, hogy személyes találkozásunk meghiúsult.
- *Nagy-Szebenbe*: V.-nak. Köszönjük, hogy Szebenből valahára jó dolgot is kaptunk a sok keserűség után. A csinos művet azonban politikai tekintetekenl fogva nem közölhetjük. Inkább kell behegesztenni, mint föltépni a régi sebeket.
- *Sz. Fehérvárra*: H. M.-nak. Közöljük.
- *Simontornyára*: B. F.-nek. Nagy örömmel fogadtuk, s ha rövid folytatást kérünk, erre a lap szük tere ösztönöz.
- *N. Váradra*: Sz. B.-nak. Ha lehetséges, tökéletesebb rajzot óhajtanánk s aztán helyes adatokkal kísért leirást.
- „*Oly boldog a gyermek* . . .“ Jöni fog.
- „*Micsoda az? és „Hogy állhatnék én meg“*“, némi tekintetben hiányos dolgozatok.
- *Kaposvárra*: Roboznak. Köszönettel vittük a küldeményt. A kérdéses lapokat mi sem látjuk; akkor csak véletlenül kerültek kezünkbe.
- *Eperjesre*: I. I.-nak. Mindig örömmel fogadjuk.
- *Zalatnára*: Sz. B. Mind a fénykép, mind a leírás igen jó. A régibbezz s-rivesség útján jutottunk, mert itt volt leginkább helye. A további közleményeket és rajzokat nagy érdekléssel várjuk. Lehette azon tájrol népviseleti képeket is kapunk?

Vasutak közlekedése.

A délkeleti vaspályán.

Bécs	Ind.	7 ó. 45 p. r.	8 ó. — p. e.
Ersekújvár	„	1 „ 20 „ du.	1 „ 48 „ éj.
Pest	„	5 „ 35 „ du.	6 „ 25 „ r.
Cegléd	„	8 „ 27 „ du.	9 „ 4 „ r.
Szeged	„	12 „ 17 „ éj.	3 „ 50 „ du.
Temesvár	Érk.	5 „ 20 „ r.	10 „ 18 „ e.
Temesvár	Ind.	10 ó. 32 p. éj.	5 ó. 19 p. r.
Szeged	„	2 „ 25 „ r.	12 „ 15 p. délb.
Cegléd	„	5 „ 54 „ r.	5 „ 41 „ du.
Pest	„	9 „ 55 „ r.	8 „ 37 „ e.
Ersekújvár	„	1 „ 50 „ du.	1 „ 3 „ éj.
Bécs	Érk.	6 „ 32 „ e.	6 „ — „ r.

A tiszavidéki vaspályán.

Cegléd	Ind.	9 ó. 27 p. r.	8 ó. 24 p. e.
Szolnok	„	10 „ 27 „ r.	9 „ 42 „ éj.
P.-Ladány	„	1 „ 26 „ du.	1 „ 20 „ éj.
Debrecen	„	3 „ — „ du.	3 „ 48 „ r.
Tokaj	„	5 „ 25 „ du.	8 „ 5 „ r.
Miskolc	„	7 „ 24 „ e.	11 „ 3 „ r.
Kassa	Érk.	9 „ 56 „ e.	2 „ 49 „ du.
Kassa	Ind.	5 ó. 21 p. r.	11 ó. — p. du.
Miskolc	„	7 „ 52 „ r.	3 „ 2 „ du.
Tokaj	„	9 „ 35 „ r.	5 „ 35 „ du.
Debrecen	„	12 „ 12 „ déli.	10 „ 29 „ éj.
P.-Ladány	„	1 „ 45 „ du.	12 „ 56 „ éj.
Szolnok	„	4 „ 44 „ du.	4 „ 43 „ r.
Cegléd	Ind.	9 ó. 47 p. regg.	„
Szolnok	„	11 „ 19 „ regg.	„
Csaba	„	3 „ 21 „ déli.	„
Arad	Érk.	5 „ 27 „ déli.	„
Arad	Ind.	9 ó. 30 p. déle.	„

Csaba	„	12 „ 6 „ déle.	„
Cegléd	Érk.	5 „ 32 „ déli.	„
P.-Ladány	Ind.	2 ó. 58 p. déli.	„
Nagyvárad	Érk.	4 „ 38 „ déli.	„
Nagyvárad	Ind.	10 ó. 6 p. déle.	„
P.-Ladány	Érk.	12 „ 48 „ déle.	„

A déli vaspályán.

Buda	Ind.	6 ó. 30 p. r.	5 ó. 15 p. e.
Sz.-Fehérvár	„	8 „ 43 „ r.	éj. 7 „ 20 „ e.
Sz.-Fehérvár	Ind.	5 ó. 59 p. du.	7 ó. 10 p. r.
Buda	Érk.	8 „ 2 „ este.	9 „ 14 „ e.
Fehérvár	Ind.	8 ó. 43 p. r.	7 ó. 20 p. e.
N.-Kanizsa	Érk.	éj. délb.	és este.
N.-Kanizsa	Ind.	1 ó. 19 p. du.	5 ó. 36 p. r.
Fehérvár	„	5 „ 59 „ du.	7 „ 10 „ este.
Fehérvár	Ind.	10 ó. — p. r.	„
Uj-Szőny	„	2 „ 25 „ du.	„
Győr	„	3 „ 11 „ du.	5 ó. 55 p. r.
Bruck	„	5 „ 28 „ du.	7 „ 54 „ r.
Bécs	Érk.	8 „ 26 „ este.	„
Bécs	Ind.	7 ó. 45 p. r.	5 ó. 20 p. e.
Bruck	„	9 „ 21 „ du.	6 „ 54 „ e.
Győr	„	11 „ 38 „ de.	9 „ 5 „ e.
Szőny	„	12 „ 57 „ délb.	„
Fehérvár	Érk.	5 „ 45 „ du.	„

Dunagözhajózás.

Le f e l é :

Bécsből Pestre : napon-ként 6 1/2 órakor reggel.

Esztergamból Pestre: naponként a helyi gőzössel 6 órakor reggel, és a bécsi utazó gőzössel 4 óra felé délután.

Vácról Pestre: naponként a helyi gőzössel 7 1/2 órakor reggel, és 1 ór. délut. a bécsi utazógőzössel 5 óra tájban délután.

Pestről Mohácsra: hétfőn, szerdán, pénteken, szombaton 7 ór. reggel.

Pestről Eszékre és Zimonyba: hétfőn, szerdán, szombaton 7 ór. reggel.

F o l f e l é :

Pestről Bécsbe : naponként 6 órakor este.

Pestről Vác-, Esztergombáról : naponként a helyi gőzössel 3 1/4 ór. délután, és a bécsi utazógőzössel 6 órakor este.

Mohácsról Pestre: hétfő, szerda, péntek, szombaton 3 órakor délután.

Zimonyból Pestre : vasárnap, kedd, csütörtök 10 órakor délelőtt.

Orsováról Zimonyba, Pestre : szombaton regg.

A Szávan :

Sziszekről Zimonyba: hétfőn reggel.

Zimonyból Sziszekre: csütörtökön délbén.